

297 / 2001

ASS.CIVIL RIGHTS T.A
בג"צ 1472/01

בבית משפט העליון
בשבתו כבנות משפט גבוה לצדק

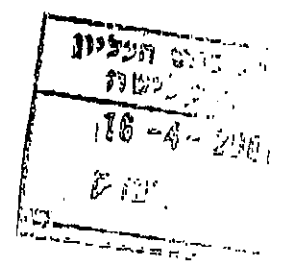
בענין:

הנאדי פראח ואח'
ע"י ב"כ עוה"ד חדס תגרי ואח'
מרח' ביאליק 12 תל אביב 63324
טל: 03-5254162 פקס: 03-52541726

העותרים

- נ ו ד -

1. עיריית ירושלים
ע"י ב"כ עוה"ד יעקב קמינצקי
מזכיר ספרא 8 ירושלים
טל: 02-6297932 פקס 02-6296490

2. משרד הבריאות
ע"י עו"ד מייק בלאס
פרקליטות המדינה, ירושלים

המשיבים

תגובת משיבה 1 לעתירה

משיבה מס' 1 (עיריית ירושלים) מתכבדת להגיש תגובתה לעתירה זו ולפרט עמדתה כדלהלן:

1. כללי:

- (א) משיבה 1 אינה חולקת על זכותם העקרונית של תושבי כטרה ירושלים לקבל שירותי משפחה (תחנות לאם ולילד) בהיקף וברמה שווים לאילו הניתנים במערב לעיר.
- (ב) מבחינה זו אין ולא היה צורך ב"הרחבת הידיעה" מצד העותרים בנושא "העקרוני" המקובל על העירייה, והשאלה המתעוררת היא רק שאלה של עובדות ופרשנות, כפי שיובהר להלן.

ASS.CIVIL RIGHTS T.A - 2 -

(ג) יצויין כי העותרים עצמם, הסבורים - בשם כ - 4000 תינוקות נוספים במזרח ירושלים - כי יש הכרה בפתיחת תחנות עירוניות נוספות לאם וילד במזרח העיר, מתעלמים מהמצב העובדתי בו התחנות לאם וילד הקיימות, עונות על צרכי כל האוכלוסיה המבקשת לקבל שירותים אלו בפועל מחעייליה - ואף יכולות לקלוט - כהתאם לתקני משרד הבריאות - 2000 תינוקות נוספים בהם. דא עקא שחלק ניכר מהאוכלוסיה אינו פונה לקבל שירותי העירייה, אם מסיבות לאומניות (התנגדות לקבל שירותים מהמדינה/העירייה) ואם מסיבות ענייניות לחעדפת קבלת השירותים האמורים במראות של גופים וולונטריים הנוגזים שרותים דומים ללא תשלום.

(ד) יצויין כי אף אחת מהעותרות אינה טוענת כאילו פנתה לתחנה עירונית ולא נענתה לכל היותר עוררו המצהירות טענות של מרחקי התחנות הקיימות מושכנות מסוימות או טענות על "צפיפות" בתחנות. אך גורמיהם וסיבותיהם של קשיים כגון אלו יפורטו לחלק - ואינם ב"אשמת" העירייה.

כן יצויין כי בחתאם לנתוני העירייה לפיהם מספר התחנות לאם וילד במזרח ירושלים נכח האדם בחן. מספיק ויכול לקלוט עד 2000 ילדים נוספים בהם, לא ברור כלל מהעתירה אם אכן יש ביקוש מעשי במזרח העיר לפתיחת תחנות נוספות, ומדוע "מבקשים" רבים אלו לא פנו בענין זה עד כה לעירייה או למשרד הבריאות.

2. מספר תחנות לאם וילד במזרח ירושלים, ומריסתו:

(א) בירושלים קיימות כיום 36 תחנות לאם וילד של עיריית ירושלים, המטפלות בתינוקות ובנשים כדלהלן:

(1) 30 תחנות המטפלות בכ-12,000 תינוקות במערב העיר, ובאמצעות 80 תקני אחיות, (מהן 3 תחנות י"קו התפר" הנותנות שרותים גם ל-400 תינוקות תושבי ג'בל מוקבר בית צפפה צפון ובית צפפה דרום) דהיינו: ממוצע של 150 תינוקות לאחות.

(2) 6 תחנות במזרח ירושלים (בשיח ג'ראח (2), בית חנינה, צור באחר, אבו-טור, א-טור) המטפלות בכ-2800 תינוקות ממזרח העיר באמצעות 22 תקני אחיות ממוצע של 127 תינוקות לאחות.

(ב) מבחינת רופאי ילדים ונשים ישנן 2 משרות לרופאי ילדים למזרח העיר (ממוצע של 1400 תינוקות לרופא) וישנן 2 משרות של רופא נשים חמטפל בס"ה ב-220 נשים הפונות לקבלת שרות זו, זאת לעומת 13 רופאי ילדים + 2.5 רופאי נשים למערב העיר, וכן רופא יועץ נוסף למזרח ולמערב העיר. מספר הרופאים במזרח העיר מתאים לתקן שנקבע לכך ע"י משרד הבריאות.

(ג) בנוסף לכך, ישנן 7 תחנות של ארגונים רלוונטיים הזכרים בעתירה, ואשר פועלים מזה שנים רבות במזרח ירושלים ומזכרים לאוכלוסייה ומטפלים בכ- 3,800 תינוקות נוספים.

3 אכן, ללא קשר לעתירה, ועוד הרבה לפני, עיריית ירושלים נמצאת בתהליך מתקדם לשכירת מבנה נוסף שיאפשר פתיחת תחנה נוספת בשכונת שועפט בתוך כחדשים. שלושה פתיחות תחנה זו מתעכבת מזה מספר חדשים, לאחר שהמשכיר המיועד דורש דמי שכירות גבוהים בהרבה מהמקובל, ונעשים מאמצים להגיע עמו להסדר או למצוא מבנה מתאים אחר בשכונה.

כמו כן נמצאת העירייה מזה חדשים אחדים בחיפושים אינטנסיביים של מבנה מתאים לתחנת נוספת שבדעתה לפתוח בשכונת עיסויה, אשר תוכל להתבצע בתוך כחודש אחי משכירת מבנה, אלא שלמרבית הצער - ומסיבות שחלקן יפורטו להלן - לא נמצא עד כה מבנה מתאים בשכונה זו ולא נמצא משכיר בשכונה זו שיסכים להשכיר מבנה למטרה זו.

אם העותרים או המקודמים אליהם יקבלו על עצמם לסייע לעירייה במציאת מבנה מתאים בשכונת עיסויה (ואולי גם בשכונת שועפט), תוכל העירייה לפתוח בשכונות אלו תחנות נוספות בתוך כחודש מהתימת הסכם השכירות.

לפיכך תבחר העירייה כי הליכי פתיחת שתי תחנות נוספות, בשכונת שועפט ובשכונת עיסויה, נמצאים בשלבי תכנון ובצוע ללא קשר לעתירה והרבה לפני הגשתה, וכי אין כל צורך ומקום בהתערבות בג"צ בנושא זה שחרי פתיחת התחנות מותנית רק בגורמים אובייקטיביים של מציאת מבנים מתאימים בשכונות אלו.

ASS.CIVIL RIGHTS T.A . 4 .

4. המצב המיוחד במזרח ירושלים

(א) אכן: מתוך כ-7000 תינוקות במזרח ירושלים, פונים כ-3200 תינוקות לתחנות הבריאות המופעלות ע"י עיריית ירושלים (מהם 2800 תינוקות ב-6 תחנות, במזרח העיר ועוד 400 תינוקות בתחנות "מעורבות" ב"קו התפר") ואילו כ-3800 תינוקות מקבלים שרותים דומים בתחנות של ארגונים וולונטריים המזכירים בעתירה.

(ב) העותרים מצידם מפרשים את פניית 3800 תינוקות לארגונים וולונטריים כנובעת נומחסור, צפיפות או פריסה בלתי ראויה של תחנות העירייה, וטבורים לפיכך כי תוספת ותחנות ערוניות במזרח העיר תשנה את המצב ותגדיל את מספר הפונים לתחנות אלו.

(ג) ואולם - לפי בדיקת אנשי העירייה וכיטב ידיעתם - פניית כ-3800 תינוקות לארגונים וולונטריים האמורים, ולא לתחנות העירייה, נובעות בעיקר משתי סיבות מרכזיות:

(1) בתחנות העירוניות גובים אגרה שנתית כנדרש, לפי הנחיות משרד הבריאות (סך של 330 ש"ח לשנה, יחד עם מערכת של תחנות לנזקקים), בעוד שבארגונים הוולונטריים ניתנים השירותים ללא תשלום (או בתשלום נמוך יותר, ולעיתים גם בתוספת של "מצרכים" לנזקקים).

יצוין כי משרד הבריאות קבע שעל העירייה לגבות אגרה של 200 ש"ח לכל חצי שנה, והעירייה אף הפחיתה את הסכום הנגבה לאור העובדה שבירושלים ישנה מצוקת עוני בשכבות נרחבות.

(2) ישנן סיבות לאומנות המניעות תושבים רבים במזרח העיר לפנות לתחנות הארגונים הוולונטריים, ולא לקבל שירותים כאלו מאת גורמים עירוניים/ממשלתיים ישראלים, או שחלקם פשוט "התרגלו" לקבלת שירותים אלו מהארגונים הוולונטריים הפועלים באזורים אלו, ומעדיפים שלא להחליפם בתחנות עירוניות.

(ד) כך יצוין כי למרות פעולת הסברה שבוצעה לפני כשנה לעידוד תגדלת מספר התינוקות לקבלת שרותים בתחנות העירייה במזרח ירושלים, לא חיתה הענות לכך. בנוסף לכך רק לאחרונה הודיע בעל המבנה הנוכחי בשכונת צו באחר על סגור להמשיך ו'וייז'ר את הנכס לעירייה, למרות הצעה להגדלה משמעותית בדמי השכירות, ומסיבות המתפרשות כלחץ פוליטי-לאומני עליו.

ASS.CIVIL RIGHTS T.A . 5 .

כמו כן יצויין כי כל הארגונים הווילוניטריים הנזכרים הנותנת שרותי חיסון ובריאות לתחנות במזרח ירושלים ובערים אחרות ותחנות לטיפול בתינוקות עוד הרבה לפני שנת 1967, כך שאין כל בסיס והגיון לטעון כי הם נכנסו לפעול בתחום זה רק בשל "מהדלי העיריה".

(ח) בנוסף לכך - ובמיוחד לאור עיתוי הגשת העתירה כימים האחרונים, אין להתעלם מהמצב הבטחוני והפוליטי הקיים בירושלים מאז אוקטובר 2000, (דהיינו: האינתיפאדה בה הוחל בחשיפת הרשות הפלסטינית ובכללה, זריחה והתקפות על כלי רכב ישראלים בשכונות מסוימות והקמת מחסומי צה"ל מסיבות בטחוניות, במקומות שונים). מצב זה אכן מקשה על תושבי שכונות מרוחקות, כגון בכפר עקב, להגיע באופן סדיר ומחיר יחסית לתחנות העיריה הקיימות, ומאלצן אין העיריה יכולה לפתוח תחנות ולהחזיק צוות מפעיל וכן לנהל פיקוח ואחזקה נאותים באזורים מרוחקים (מעבר למחסומים) שיש בהן כדי לסכן עובדים.

ככל הנראה, הפתרון למצב הנזכר עקב יהא עפ"י התקשרות של משרד הבריאות עם ארגון וולונטרי שיפעל באזור ויפתח שם תחנה, כפי שיפורט להלן.

(ו) אכן ישנם גם תנאים ובעיות נוספות במזרח העיר שאינם קיימים במערבה ועיקרם:

(1) הפיזור הנרחב של האוכלוסיה המגוונת בכפרים מרוחקים, ובאופן שאין כל אפשרות והצדקה לפתוח תחנות בכל שכונה עבור מספר קטן של תינוקות, אלא יש להתמקד בהכרח בפתירת תחנות בריכוזים מסוימים. לשירותם של מספר כפרים ואזורים מרוחקים יותר.

(2) התחבורה הציבורית במזרח העיר אינה סדירה כבמערבה, וישנם קשיי תחבורה אובייקטיביים לתושבי שכונות וכפרים מרוחקים (בעיה שאינה תלויה ישירות בעירייה, ואין היא אחראית או יכולה למצוא לה פתרון).

(3) באשר לטענת "הצפיפות" בתחנות - נתוני העיריה הבדוקים אינם מתאימים לטענות העותרים, אך יש לציין כי בעוד שבמערב העיר הטיפול בנשים ובתינוקות נעשה בדרך כלל לפי הזמנה מראש ובשעות שנקבעות, במזרח העיר - "נוהגות" האמהות להגיע בשעות ובימים אחרים (אם מתוך "הרגל" ואם מתוך סיבות אובייקטיביות של קשיי תחבורה וכד').

ומאחר ואין שולחים את הנשים המגיעות לתחנות ללא מתן שירות בתחנות עלול הדבר לגרום לעיתים "לחץ" זמני בתחנות. בשנת מסוימות, אך מכאן ועד לטענת קיומ "צפיפות" באופן מתמיד בתחנות אלו רחוקה הדרך.

(ז) מבחינה זו יודגש כי עד לפני כשנתיים וחצי היו במזרח העיר רק 2 תחנות לבריאות המשפחה + תחנה נידת, ואילו מאז ובתוך תקופה קצרה הורחב בהרבה השירות לתושבי מזרח העיר והוא ניתן עתה כאמור ב-6 תחנות + 3 תחנות בקו התפר, כאשר ברור לכל התושבים, מי רבות השירות הניתנת בתחנות העירוניות גבוהה בהרבה מאלו הניתנים בארגונים החולנטרים - ואף על פי כן אין שאר האמהות ממוהרות לבוא עם ילדיהן לתחנות העיריה.

(ח) בכל מקרה, אין כל אפשרות והצדקה לפתוח תחנות נוספות באשר הביקוש תקיים אינו מצדיק זאת, ואין טעם לשכור מבנה ולהעסיק צוות נוסף מבלי שנוספר מספיק של אמהות ותינוקות יגיעו לשם.

5. תכנות העיריה להרחבת פרישת התחנות במזרח העיר

(א) ללא קשר לעתירה, שוקדת העיריה על שיפור ויעול השרות לתושבי העיר, כולל במזרח העיר, ובין היתר בנושא הרחבה נוספת של פריסת התחנות לשרותי בריאות הציבור, (והדבר הובא גם לידיעת עותר 7).

(ב) בענין פריסת התחנות מבקשת העיריה למצוא את האיזון המתאים בין צרכי האוכלוסייה המרוחקת לבין המספר המינימלי המצדיק לפתיחת תחנה חדשה, כולל נושא מתן העדפה לריכוז תחנות אשר מאפשר גם שיפור וחרבת השירות ב"תחנות מרכזיות", ע"י זמינות רבה יותר של רופאים במרכזים אלו, אפשרות להפעלת תכניות מקדמות בריאות במרכזים, ותכנון וארגון בדיקות סיקור שונות כמו ראיית, שמיעה וכד' (שלא ניתן לארגנם ולבצעם בתחנות קטנות ומפוזרות).

(ג) בנוסף להרחבת מספר התחנות בתוך השנתיים האחרונות, משתיים ל-6, כמפורט לעיל, שוקדת העיריה מזה חדשים אחרים על תכניות לפתיחת שתן תחנות נוספות במזרח העיר במסגרת התקנים הקיימים (וכאמור - התקנים הנוכחיים מאפשרים קליטה מיידית של עד 2000 תינוקות בתחנות הקיימות ובחסדרים אפשריים של משמרת אחת"צ, לפי הצורך).

ASS.CIVIL RIGHTS T.A . 7 .

(ד) (1) העיריה החליטה כי אין יש צורך ומקום לפתוח תחנה נוספת

בשכונת שועפט, שנשדרת את תושבי שועפט, בית חנינה ואף כפר עקב (המלחמה וההתנחלות) ואף נמצאת במו"מ ארוך לשכירת מבנה מתאים בשכונה. כפי שאויין, בעל המבנה דורש דמי שכירות גבוהים בהרבה מהמקובל והדבר מונע סיוס המו"מ עמו. העיריה מקווה כי בתוך זמן קצר יושלם המו"מ או יימצא מבנה מתאים אחר בשכונה, שיאפשר פתיחת תחנה בשכונת שועפט כמתוכנן.

(2) כן החליטה העיריה שיש צורך ומקום לפתיחת תחנה נוספת בשכונת

עיסונת. למרבית הצער, ולמרות ניוונות רציניים בחדשים האחרונים, לא נמצא בשכונה זו עד כה אף מבנה פנוי (ובעלי מבנים פנויים מתאימים שאותרו סרבו להשכירם לעיריה). כמו כן לא צלחו נסיונות והצעות למקם את התחנה במשותף עם קופת החולים שבשכונה. בנוסף לכך - אין בשכונה זו מגרש ציבורי פנוי שיאפשר הקמת תחנה שם, אף במבנה "טרומי".

כפי שהוצהר לעיל - אם וכאשר יימצא מבנה מתאים בשכונת עיסונת או בסביבתה הקרובה (ובענין זה ייתכן והעותרים או מקורבים יכולים לסייע - אם ברצונם להביא לפתרון ולסיוע, ולא רק "להטיח" טענות והאשמות) - תיפתח תחנה נוספת באזור זה בתוך כחודש משכירת המבנה!

(3) בכפר עקב בצפון שטח השיפוט של ירושלים מרוחק יחסית

משכונת שועפט, והוא ממוקם אף מעבר למחסום הצבאי שבדרך רמאללה, ובאופן המקשה לעיתים על תושבים להגיע באופן סדיר ותקין לתחנות העירוניות.

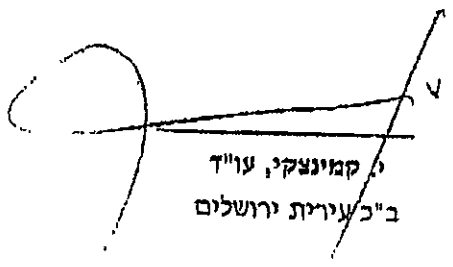
דא-עקא שבמצב הנוכחי אין העיריה יכולה לסכן את עובדיה בנסיעה יומיומית לשכונה מרוחקת זו, מעבר למחסום הצבאי, וככל הנראה הפתרון האפשרי הוא בהפעלת ארגון זולונטרי בכפר עקב שייתן שרותים אלו לשכונה זו, בתאום ובסיוע משרד הבריאות, ולא העיריה (ולאחרונה אף סוכם בין הרשויות, בעקבות תגשת עתירה זו, כי משרד הבריאות ייזום פתרון מיוחד בכפר עקב, בכיוון זה).

(ה) כפי שפורט לעיל העיריה סבורה כי אין כיום צורך נוסף והצדקה מוכחת בהרחבת מטפר התחנות במזרח ירושלים מעבר לקיים ומעבר לתכנית הנ"ל.

ASS.CIVIL RIGHTS T.A § -

העירייה סבורה שאין מקום והצדקה לחום פתיחת תחנות נוספות בשכונות
 (ע"פ שירותי מבנה, הפניות עובדים - הדג) מבלי שיובטח ומבלי
 שיובחר מראש כי אכן יגיעו לתחנות אלו מספר מספיק של פונים,
 וכמובן לאחר בדיקה שהדבר לא יפגע בתכנון קיימון אחרות.

יחד עם זאת, אם אכן תוגש לעירייה "רשימה מוקדמת" של תושבים נוספים
 נמצאת העיר, שאינם רשומים בתחנות הקיימות ושיביעו רצונם לעבור
 מהארגונים הוולונטריים הקיימים לתחנות העירוניות - מצהירה העירייה
 כי תפעל בזריזות ובסקדנות להרחבת מספר התחנות ככל שיודרש, באותם
 אזורים שייקבעו ולפי האפשרויות הפיזיות, כולל פנייה דחומה לנשדד
 חבריאות לקבלת כל תקציב נוסף ככל שיודרש, והכל כדי לשמור על רמת
 שרותי בריאות משפחה ברמה גבוהה על תושבי מזרח העיר המעוניינים
 בכך.

 י. קמינצקי, עו"ד
 ב"כ עיריית ירושלים